

PIENIAŻEK (56) *sb m*

pie- (52), pię- (4).

Oba e jasne.

sg *N* pieniążek (14). ◇ *G* pieniążka (13). ◇ *A* pieniążek (1). ◇ *I* Pieniążki(e)m (1). ◇ *pl N* pieniążki (7), Pieniążkowie (1) *PaprPan*. ◇ *G* pieniążk(o)w (2). ◇ *A* pieniążki (16). ◇ *I* pieniążkami (1).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVII – XVIII w.

Dem. od „pieniądz” (56) :

1. *Drobna, zdawkowa moneta: num(m)ulus Mymer¹, Calep, Cn; quadrans Vulg, Cn; minutus PolAnt; numulus, pecuniola Mącz; dupondius, aer minutus Vulg; as, assipondium, denarius, drachma, follis, libella, libra, minimum nummus, obolus, pecunia signata, stips (unciaria), teruncius, triuncem Cn (24) : Mymer¹ 42; Numulus diminutivum, Pieniążek/ máła mińcá. Mącz 253d, 286b; Calep 709a; [(nagł) Na Trójcę (-) Iako mamki, tuląc dziatki, z nimi więc igrają, Ieden pieniążek dawając, TRZY go nazywają. BogowieFalsz 211].*

W połączeniu z liczebnikiem (15): MurzNT Luc 21/2; RejPos 170v, 243; SkarŻyw 143, 412; Semiobolus – Poł pieniążka. Calep 965b; Nie dam go od pułgrzywnia/ pieniążká iednego: O zakład/ nie naydziecie nigdziey ták tanięgo. WyprPl A4v; Vyrzał też y niektorą wdowę vbożuchną wrzucájącą dwa drobne pieniążki [area minuta duo]. WujNT Luc 21/2, s. 167, 170 marg, Luc 12/6, s. 275, 279, Ccccc3v; SkarKaz 456a.

Zwrot: »przedać za [ile] pieniążkow« (1): Izali piáci wroblikow nie przedáią zá dwa pieniążki [nonne quinque passerres vaeneunt dipondio] [...]? WujNT Luc 12/6.

Wyrażenie: »drobny pieniążek« = aer minutus Vulg; minutus PolAnt [szyk 4:1] (5): MurzNT Luc 21/2; Wdowká vboga dwa drobne pieniążki kładzie do fkárbnice. WujNT 167; (marg) Quádránt ważył máło co więcey, niżli dwa náłze drobne pięniążki WujNT 170 marg, Luc 21/2; Temubych Miał powierzyć piędęzy? ktorem, by náwet Szło o głowę, drobnego pieniążká ná wieki Nie wierzyłbym. CiekPotr 73.

a. *W znaczeniu ‘wszystko, do ostatka’ (4) :*

Zrot: bibl. »wrocić, wypłacać, zapłacić (aż do) ostatniego pieniążka; oddać ostatni pieniążek« (1:1:1;1): RejZwierc 39v; WujJud 203v; Záprawdę powiedamci; nie wynidziesz stámtąd [z ciemnice]/ áż oddaź ołtátni pieniążek [donec reddas novissimum quadrantem]. WujNT Matth 5/27[26], s. 22 [zawsze przekład tego samego tekstu].

2. *W funkcji hipokor. od znacz, ‘suma, cena, koszt, majątek’ (13) : Zelię w tych hoynych gościách niektorzy kocháią/ Przeto że z nich obronę y pieniążki máią. Prot C4v; HistLan D3, E3; Ale s tych drugich zboż iuż maź chleb/ iuż maź piwo/ [...]. A s tego wżytkiego y pieniążki/ y hoyna potrzebá domowa vroście. RejZwierc 108, 111, 159; IEflí dármo maź té xiążki/ A ípełná w wácku pieniążki/ Chwałę twą rzecz/ gościu brácie/ Bo nie przydziefz ku vtrácie. KochFr 3; CiekPotr 35; Ze ich tám ná iármárku wždy komu vdamy/ A pieniążki záś potym ná lepłze íchowamy. CzahTr L3; Bo młodzieniec cnotliwy/ záchował się dobrze: I zá íwoie pieniążki trawił v nas ízczodrze. KlonWor 60.*

Zwroty: »pieniążki pokraćć« (1): zdrádzifeś mię bárwirzu/ pieniążkiś moie pokradł GórnDworz R8.

»przedać się za pieniądze« (1): (*nagł*) Miłtrz ku swoim książkom mowi. (-) IDźcie ná świat moię książki/ Przedáycie sie zá pyeniążki *BielKom* A.

Szereg: »i pieniądze i pożytek« (1): Iełli też małz [*ryby*] łóńkie drobne/ tedy to w łtaweczki rozładzić/ [...] y pieniądze y pożytek s tego możesz mieć. *RejZwierc* 108v.

3. *n-pers* (19) : Thełch przełtrzekł tegołch Cunratha aby łzye łtrzekł od pienyanłka chtorego Cundrath Nyelzna *LibMal* 1543/70v, 1543/70 [3 r.], 70v; *RejZwierc* 74v, bb2; *BielKron* 392, 393, 394v; *PaprPan* M4.

Zestawienia (8): Criftoł Pieniążek łzin Lypioł. ten iełł lotr nat lotry *LibMal* 1543/69; Mikołay Pieniążek Podkomorzy y Stárołtá Krákwłki/ pobrał Kánonikom Krákwłkim imienia *BielKron* 393; *PaprPan* M4; Potwierdzenie dániny w Inflantciéłch Prokopá Pieniążká. *SarnStat* 1207, 56, 900, 1207, 1307.

JB*i*